

آسیب شناسی فرهنگ مهدویت در بین زنان در راستای نیل به سربازی

امام زمان (عج)

فاطمه رضایی^۱

چکیده

اعتقاد به ظهور منجی در یک معنای عام، یک باور دینی در بین تمام انسانهاست. در ادیان گوناگون با تعبیر مختلفی از منجی یاد شده است. در اسلام از آن حضرت با نام «مهدی» (عج) یاد شده است. از آنجا که امام زمان در غیبت به سر می برند، همه انسان ها در برابر ایشان مسئول هستند و برای زمینه سازی ظهور آن حضرت وظایفی را بر عهده دارند. وظیفه امت اسلام انتظار فرج و زمینه سازی ظهور ایشان است و در این راستا زن منتظر نیز وظیفه حساس تربیت نسل های پاک و با ایمان را به دوش دارد. طبق روایات، حدود پنجاه تن از فرماندهان حکومت جهانی حضرت مهدی (عج) زن هستند و این محکم ترین دلیل بر اهمیت جایگاه زن در حرکت بزرگ آخرالزمان است. آسیب های جامعه زنان برای نیل به سربازی امام زمان در چند دسته بررسی شده است. از جمله حفظ حجاب و رعایت حدود مردان و زنان. در نهایت اینکه زن عامل اصلی ارزش ها را بر عهده دارد. چه بسا زنانی نیز در زمان ظهور نباشند اما چنان مقام والایی دارند که در زمان آن حضرت رجعت کرده و جزو سربازان آن امام بزرگوار می شوند. مقاله حاضر که به روش کتابخانه ای گردآوری شده به بررسی نقش زنان در دولت جهانی موعود و آسیب شناسی آن پرداخته است.

کلید واژه ها: آسیب شناسی، مهدویت، آخرالزمان، زنان.

^۱. طلبه سطح دو حوزه علمیه حضرت زینب (سلام الله علیها) سریش آباد.

مقدمه

مهمترین وظیفه هر مسلمانی شناخت و معرفت امام زمان (عج) است. زنان نیمی از افراد جامعه را تشکیل می دهند و قطعاً رسالت زن در زمینه سازی ظهور، رسالتی خطیر است. زن همواره در فرهنگ سازی جوامع بشری تأثیر بسزایی داشته و دارد. دین مبین اسلام و رسول خاتم و اهل بیت طاهرینش شرایطی رقم زدند که در آن، جایگاه و منزلت واقعی زن و پرورش زنانی اسوه و الگو صد چندان شد. اوج شخصیت انسانی زن در نگاه اسلامی، آنگاه نمایان می شود که حضرت مهدی به عنوان منجی عالم بشریت، یک زن را مقتدای خویش قرار می دهند

آسیب شناسی در جامعه منتظر به عنوان یک جامعه آرمانی از اهمیت ویژه ای برخوردار است که پرداختن به این موضوع سبب تسریع در ظهور آن حضرت می شود. زنان به عنوان مادر و همسر خانواده، نقش بسزایی در زمینه سازی ظهور ایفا می کنند. با تربیت نسل ولایی و مهدی یار که کمرنگ شدن این امر باعث تضعیف دین و در نهایت تأخیر در امر ظهور امام زمان (عج) می شود. در رابطه با آسیب شناسی فرهنگ مهدویت در بین زنان کتاب های زیادی نوشته شده است که از جمله آن ها کتاب

۱- «تشریف بانوان به محضر امام زمان (عج)» نوشته مجتبی برزگر. در این کتاب به آداب، دعاها و توسلاتی که به برکت آن ها می توان حضرت ولی عصر (عج) را زیارت کرد اشاره شده است.

۲- کتاب « زنان نمونه» اثر علی شیرازی. نویسنده در این کتاب زندگی نامه زنانی که در عصر ظهور رجعت می کنند را آورده است.

۳- « کتاب زن منتظر و منتظر پروری» در این کتاب مباحث اثر شناخت وضعیت زنان در عصر زنان، زن منتظر و مشارکت در تشکیل دولت زمینه ساز ظهور، همدلی و همراهی یاران مهدوی و... مطرح شده است.

در این مقاله سعی بر این است که در وهله ی اول مقام و جایگاه زن در اسلام و جایگاه آنان در دولت حضرت مهدی (عج) و آسیب شناسی زنان در راستای نیل به سربازی امام زمان مطرح شده و بررسی شود.

مفهوم شناسی

فرهنگ:

far-hang = فرهنگ، په . frahang ۱- ادب (نفس)، تربیت.

۲- دانش، علم، معرفت: «نیست فرهنگ اندرین گیتی که نیاموخت از شه آن فرهنگ.»

وزارت سه وزارت خانه ای که امور تعلیم و تربیت افراد مملکت را بعهده دارد. این وزارت در اواسط قاجاریه بنام وزارت علوم و سپس وزارت معارف نامیده می شد. فرهنگستان ایران نام آن را به وزارت فرهنگ مبدل کرد.

۳- مجموعه آداب و رسوم: «و فرهنگ شاهان و مهتران و فرزنانگان و کارساز پادشاهی...»

۴- مجموعه علوم و معارف و هنرهای یک قوم.

۵- کتابی که شامل لغات یک یا چند زبان و شرح آنهاست: فرهنگ جهانگیری، فرهنگ سروری.

۶- کاریز آب. ۱۱ دهن. جایی از کاریز که آب بر روی زمین آید. (معین، ۱۳۸۸، ج ۲، ص ۲۵۳۸)

در کتاب معارف و معاریف «فرهنگ» اینگونه معنا شده است: علم و ادب. آداب و سنن. امور متداوله در میان یک قوم و ملت (اعم از علوم و رسوم و آداب و سنن) که احاد آن قوم به دریافت و عمل به آنها پایبند باشند، آن چنان که زیر بنای اندیشه ها و مبنای تصمیم های آنان بوده و شکل دهنده مغز آن ها باشند. در قرآن کریم از این معنی به «شاکله» تعبیر شده است: (قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ) : هرکس بر وفق امور شکل دهنده خود عمل می کند. (حسینی دشتی، ۱۳۹۳، ج ۶، ص ۴۲۳۲)

(ف. ه) «فرهنگ: علم، دانش، ادب، معرفت، تعلیم و تربیت. آثار علمی و ادبی یک قوم یا ملت و نیز به معنای کتاب لغت، کتاب که شامل لغات یک زبان و شرح آنها باشد (عمید، ۱۳۹۴، ص ۹۱۵)

سرباز:

سرباز-|. ص. سربازند، کسی که از جان و سر خود گذشته و آماده جانبازی باشد، سپاهی، لشکری، نظامی. (عمید، ۱۳۹۴، ص ۷۲۸)

یک فرد سپاهی. بدین جهت آن را سرباز گویند که گویی در امر فداکاری سر خود را باخته است. امیرالمومنین (ع) فرمود: « سربازان دژهای نگهبان رعیت اند» (حسینی دشتی، ۱۳۹۳، ج ۴، ص ۳۱۷۶)

سربازی: S-baz-1 [←سرباز] (حامص.) عمل و شغل سرباز (هـ. م.) ۱- آمادگی برای فداکردن و سر و جان خویش در راه وصول به هدف. ۲- سپاهیگری، نظام. ۳- دلاوری. شجاعت. معین، ۱۳۸۸، ج ۲، ص ۱۸۵۴)

آسیب:

آزار، گزند، درد، رنج، صدمه، زیان، خسارت، کوب، ضرب، ضربه (عمید، ۱۳۹۴، ص ۳۱)

صدمه، آلم. نقل است که ربیع بن زیاد حارثی را آسیب تیر به پیشانی رسیده بود، آن زخم در کنار چشمش بود، علاوه بر درد شدیدی که داشت هر ساله از بینایی چشمش می کاست، روزی امیرالمومنین (ع) به عیادتش رفت، از حالش پرسید، عرض کرد: اگر بینایی چشمم را ازدست می دادم مرا به از آن بود که این درد می کشم، فرمود: بینایی چشمت را تا چه مقدار ارزش می دهی؟ عرض کرد: اگر همه دنیا را مالک بودم آن را فدای چشمم می کردم؛ فرمود: لا جرم خداوند به همان مقدار به تو پاداش می دهد، زیرا خداوند پاداش عمل را به اندازه آسیب و رنجی که به آدمی در راه او رسیده عطا می کند. (حسینی دشتی، ۱۳۹۳، ج ۱، ص ۷۸)

بر اساس تعریف فرهنگ پیشرفته آکسفورد، آسیب شناسی، مطالعه علمی آسیب ها، بیماری ها و اختلالات است. آسیب شناسی، موقعیتی و یا حالتی زیست شناختی است که در آن یک ارگانیسم از عملکرد صحیح و یا مناسب منع شده است. امروزه، اصطلاح « آسیب شناسی» به عنوان معادل دقیق واژه انگلیسی خود یعنی pathology به کار می رود patho به مفهوم بیماری و آسیب است که به هر وضعیت غیر عادی در بدن یا روان می گویند که باعث ناراحتی،

سوء کارکرد یا تنش در فرد مبتلا یا افراد در ارتباط با فرد مبتلا می گردد. (میرتبار، ۱۳۹۰، ص ۱۶)

مهدویت:

مهدویت، مصدر جعلی مهدی به معنای هدایت شده به سوی راستی و حق از جانب خداوند متعال می باشد. لفظ «مهدی» اسم مفعول، به معنای «هدایت شده» مفهومی عام است و در معرف لغت به کاربرد آن به هر فرد که خدا او را هدایت کرده باشد، جایز است. بنابراین، بر اساس این مفهوم، انبیاء و اوصیاء «مهدی» هستند؛ و به کاربرد آن ویژه در مورد پیامبر و عامی ائمه ی اطهار(ع) و افرادی که در مکتب آن بزرگواران تربیت شده و هدایت یافته اند، صدق می کند. اما مقصود از «مهدی» که بر لسان پیامبر(ص) جاری شده مانند: (المهدی من وُلدی) یا (المهدی من عترتی من ولد فاطمه (ع)) یک عنوان خاص و لقب مختص به شخص معین و فوق العاده عزیزی است که پیامبر به ظهورش بشارت داده و عامی مسلمین را، دعوت به انتظارش نموده است. مهدی به معنای «هدایت شده» به دلیل معانی متعدد «هدایت» از قبیل (ارائه طریق و ایصال إلى المطلوب) و موارد دیگر در غیر انسان هم به کار می رود و آیه ی (قَالَ رَبَّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى) گفت: پروردگار ما همان کسی است که به هر موجودی، آنچه را لازمه ی آفرینش او بود داده، سپس او را هدایت کرده است. (طه، ۵۰) به این معنا دلالت دارد. ولی کلمه ی «هدایت» اغلب در مورد افرادی که هدایت خدا در آن ها موثر بوده، به کار رفته است. بنابراین، «مهدی» کسی است که هدایت به معنای ارائه ی طریق، متوجه او شده و به واسطه ی عنایت و توفیق الهی در او نتیجه بخش واقع شده است؛ که عالی ترین مصداق آن انبیاء و ائمه ی معصومین (ع) هستند. اما بر حسب اخبار معتبر، «مهدی» لقب همان موعود آخرالزمان است که نسب و اوصافش در احادیث و روایات پیامبر و ائمه (ع) قرار گرفته است. مهدویت، در اصطلاح نیز، اعتقاد به ظهور مهدی (عج) را می گوید که از جمله معتقدات اصول مذهب اثنی عشری است و همان پدید آمدن حکومت عدل جهانی توسط محمد بن عسکری (ع) می باشد. (ده شیخی، ۱۳۸۹، ص ۱۹ و ۲۰)

امام:

رو، حجاب را بر او واجب نموده و شخصیت انسانی او را از آسیب های فردی و اجتماعی حفظ کرده است. (بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، ۱۳۹۵، ص ۳۲)

نتیجه گیری

زن از صدر اسلام و از نظر قرآن و روایات جایگاه بسیار ارزشمندی داشته است و همواره در عرصه های مختلف اثرگذار بوده است. از جمله زنانی مانند سمیه که رنجهای بسیاری را به دلیل ایمان آوردن به پیامبر اسلام تحمل کرد و به مقام والایی رسید و اولین زن شهید اسلام شد. آن بانوی نمونه پس از ظهور حضرت مهدی (عج) از یاران رجعت کننده می باشد. زن منتظر می تواند با شناخت جایگاه خود و هم با تربیت نسل آینده برای ظهور آن حضرت زمینه سازی کند و با دوری کردن از آسیب هایی چون بی حجابی و بد رفتاری و ... زمینه ساز ظهور امام عصر(عج) باشد. آسیب های یاد شده، پیامد هایی چون فاصله گیری از آرمان های امام، کنار نهادن بایسته های انتظار، ناامیدی اجتماع و ... را در پی دارد. برای آنکه بدانیم آیا در زمره اصحاب آن حضرت هستیم، بایست ویژگی هایی را در خودمان بیازماییم. اگر اخلاص، یقین، خدا شناسی و... را تقویت نکرده ایم، نمی توانیم خود را زن منتظر حاضر در اردوگاه حضرت بدانیم. اگر به فراق ایشان عادت کرده ایم و خلا وجود ایشان را با وجود همه نیازی که بشر به امام دارد، احساس نمی کنیم، اگر در شبانه روز، ذره ای دلتنگ ایشان نشویم و اگر چنان قلب سختی پیدا کرده ایم که داغ غربت مهدی (عج) آنرا تکان نمی دهد، نباید انتظار داشته باشیم که لایق مدال «زن منتظر» گردیم.

منابع و مآخذ

قرآن کریم

- ۱- امینی، محمد، مردان و زنان آخرالزمان، قم، همگرا، چاپ ششم، ۱۳۹۳ هـ ش
- ۲- اتحادیه جهانی علمای مسلمان، منشور اتحادیه جهانی علمای مسلمان، تهران: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، معاونت فرهنگی، چاپ اول، ۱۳۸۹ هـ ش
- ۳- ارفع، سید کاظم، سیره اهل بیت (ع)، تهران، ناشر: فیض کاشانی، چاپ هفتم، ۱۳۸۷ هـ ش
- ۴- امینی گلستانی، محمد، سیمای جهان در عصر امام زمان، قم، انتشارات مسجد مقدس جمکران، چهارم، ۱۳۹۳ هـ ش
- ۵- اسحاقی، سید حسین، سپید امید، قم، موسسه بوستان کتاب، چاپ پنجم، ۱۳۸۰ هـ ش
- ۶- بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، بایسته های زنان منتظر، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، ۱۳۹۵ هـ ش
- ۷- بنی هاشمی، سید محمد، برکات انتظار، تهران، مرکز فرهنگی انتشارات منیز، چاپ دوم، ۱۳۹۰ هـ ش
- ۸- پاک نیا، عبدالکریم، امام زمان سرچشمه نشاط جهان، قم، انتشارات فرهنگ اهل بیت، چاپ دوم، ۱۳۸۶ هـ ش
- ۹- جمعی از نویسندگان مجله حوزه، چشم به راه مهدی، قم، موسسه بوستان کتاب، چاپ سوم، ۱۳۸۲ هـ ش
- ۱۰- جمعی از محققین مرکز تخصصی مهدویت، آفتاب مهر (پرسش ها و پاسخ های مهدوی)، بی جا، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، چاپ سوم، ۱۳۸۸ هـ ش
- ۱۱- حاج سید جوادی، احمد صدر، دایرةالمعارف تشیع، تهران، سازمان دایرةالمعارف تشیع، چاپ دوم، ۱۳۷۲ هـ ش

۱۲- حسینی دشتی، سید مصطفی، معارف و معاریف، تهران، سپید موی اندیشه، چاپ اول ۱۳۹۳ هـ ش

۱۳- ده شیخی، بتول، مهدویت و جهانی شدن، تهران، پژوهشکده باقرالعلوم، چاپ اول، ۱۳۸۹ هـ ش

۱۴- سلیمیان، خدامراد، تلخیص پر سمان مهدویت، قم، انتشارات شباب الجنّه، چاپ اول، ۱۳۸۷ هـ ش

۱۵- سلیمیان، خدامراد، درسنامه مهدویت، توام اسکنر، قم و تهران، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود، مرکز تخصصی مهدویت، چاپ اول، ۱۳۸۹ هـ ش

۱۶- سیّاح، احمد، فرهنگ بزرگ جامع نوین ترجمه المنجد، تهران، اسلام، چاپ شانزدهم، ۱۳۷۳ هـ ش

۱۷- شیرازی، علی، زنان نمونه، قم، موسسه بوستان کتاب، چاپ نهم، ۱۳۹۷ هـ ش

۱۸- طیبی، ناهید، شرح حال و نقش زنان عصر ولایت حضرت مهدی (عج)، قم، پژوهشگاه علوم فرهنگ اسلامی وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، چاپ اول، ۱۳۹۴ هـ ش

۱۹- طبسی، نجم الدین، چشم اندازی به حکومت حضرت مهدی (عج)، قم، موسسه بوستان کتاب، چاپ یازدهم، ۱۳۸۶ هـ ش

۲۰- عاشوری، ابراهیم، بقیه الله، انتشارات دارالفکر، قم، چاپ اول، ۱۳۸۵ هـ ش

۲۱- عمید، حسن، فرهنگ عمید، تهران، امیرکبیر، چاپ چهل و یکم، ۱۳۹۴ هـ ش

۲۲- غلامی و دیگران، علی، زن منتظر و منتظر پروری، قم، نشر مولف (موسسه علمی- فرهنگی زنان منتظر)، چاپ نهم، ۱۳۸۹ هـ ش

۲۳- فتاحی زاده، فتحیه، زن در تاریخ و اندیشه اسلامی، قم، موسسه بوستان کتاب، چاپ ششم، ۱۳۹۳ هـ ش

۲۴- کارگر، رحیم، فروغ حق، تهران و قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود و مرکز تخصصی مهدویت، چاپ دوم، ۱۳۸۸ه ش

۲۵- مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، تهران، کتابفروشی اسلامیة، چاپ سوم، ۱۳۷۴ه ش

۲۶- محسنی دایکندی، محمد عظیم، رجعت در ظهور، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، چاپ سوم، ۱۳۹۰ه ش

۲۷- معاونت فرهنگی تبلیغی حوزه های علمیه خواهران، حیات طیبه (سبک شناسی اخلاق خانوادگی)، قم، مرکز نشرهاجر، چاپ اول، ۱۳۹۶ه ش

۲۸- معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، تهران، امیر کبیر، چاپ بیست و ششم، ۱۳۸۸ه ش